

Zadržovací právo

Věřitel může zadržet cizí movitou věc - jak vyplývá z ustanovení § 1396 odst. 1 o. z. (a contrario) - jen tehdy, má-li ji u sebe „právem“. Předpokladem pro to, aby věřitel měl věc, kterou hodlá zadržet, u sebe právem, je existence právního vztahu mezi věřitelem a dlužníkem, na jehož základě se věc dostala do moci věřitele. Ustanovení § 1396 odst. 1 o. z. sice za slovem „zejména“ obsahuje výčet dvou (extrémních) případů, v nichž je uplatnění zadržovacího práva vyloučeno proto, že má věřitel u sebe věc „neprávem“, a to zmocnil-li se věřitel cizí movité věci násilně nebo zmocnil-li se jí lstí. Jedná se však (jak vyplývá ze zákonodárcem zvoleného výrazu „zejména“) pouze o demonstrativní výčet, v němž jsou explicitně zmíněny (zdůrazněny) dva extrémní případy vylučující uplatnění zadržovacího práva věřitelem a z něhož nelze dovozovat, že by násilí, lest, nebo jiná obdobná (extrémní) situace byla nutnou podmínkou pro to, aby mohl být učiněn závěr, že věřitel má u sebe věc „neprávem“ ve smyslu ustanovení § 1396 odst. 1 o. z., a že ji proto nesmí zadržet. Z toho plyne, že věřitel nesmí zadržet cizí movitou věc nejen tehdy, zmocnil-li se jí násilně nebo lstí (anebo jiným obdobně extrémním způsobem), ale ani tehdy, má-li ji u sebe jinak „neprávem“ (tj. protiprávně nebo bez právního důvodu)

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 21 Cdo 3926/2020-93 ze dne 26.1.2022)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce MONETA Leasing, s. r. o. se sídlem v P., zastoupeného Mgr. P.S., advokátem se sídlem v P., proti žalovanému D.S. Leasing, a. s. se sídlem v B., zastoupenému Mgr. Z.M., advokátem se sídlem v B., o vydání movité věci, vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 63 C 25/2018, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 1. července 2020 č. j. 28 Co 236/2019-69, tak, že dovolání žalovaného proti rozsudku krajského soudu ve výrocích o náhradě nákladů řízení se odmítá; jinak se zamítá.

Z odůvodnění:

Žalobce se žalobou podanou u Městského soudu v Brně dne 14. 2. 2018 domáhal, aby soud uložil žalovanému povinnost vydat žalobci movitou věc, ručně vedený válec „ARW 65“, výr. číslo „1270420“ (správně 11270420). Žalobu zdůvodnil tím, že uzavřel se společností DIPOS JČ s. r. o. se sídlem Větrovy 151, 390 01 Tábor, IČO 28134893, dne 2. 6. 2016 úvěrovou smlouvu č. 9167100027 ve znění dodatku č. 1 ze dne 8. 6. 2016, v níž se žalobce zavázal poskytnout společnosti DIPOS JČ s. r. o. úvěr ve výši 210 000 Kč, že tato částka byla účelově určena na pořízení (nabytí vlastnictví) movité věci, ručně vedeného válce „ARW 65“, výr. číslo „1270420“ (správně 11270420) [dále též jen „předmětná věc“], že žalobce se „částku úvěru“ zavázal uhradit „ve prospěch společnosti DIPOS JČ s. r. o. (v postavení kupujícího) na účet třetí osoby - prodávajícího, společnosti KOHÚT A SPOL. spol. s r. o., IČO 49824465“ a že k zajištění závazků z této úvěrové smlouvy uzavřeli žalobce a společnost DIPOS JČ s. r. o. dne 2. 6. 2016 smlouvu o zajišťovacím převodu práva a smlouvu o výpůjčce ve znění dodatku č. 1 ze dne 8. 6. 2016, podle které společnost DIPOS JČ s. r. o. převedla ve smyslu § 2040 občanského zákoníku vlastnické právo k předmětné věci, přičemž společnosti DIPOS JČ s. r. o. vzniklo podle téže smlouvy právo předmětnou věc bezplatně užívat. Počátkem dubna 2017 „odebral“ žalovaný (k zajištění svých vlastních pohledávek vůči společnosti DIPOS JČ s. r. o.) osobní automobil XY, v němž se v rozhodný okamžik nacházela též předmětná věc financovaná na základě výše uvedené úvěrové smlouvy. Žalobce považuje „uplatněné zadržovací právo žalovaného“ za „nikoli

platně vzniklé z důvodu nesplnění zákonných podmínek“, neboť právní úprava zadržovacího práva obsažená v ustanovení § 1395 a násl. občanského zákoníku „v zásadě z pohledu judikatury počítá se dvěma způsoby, jakými lze zadržovací právo nabýt“, jednak jde o případ, kdy zadržující osoba nabude předmět zadržovacího práva do držby, úschovy, event. jiné faktické dispozice dobrovolným odevzdáním (typicky v případě smlouvy o dílo, smlouvy o úschově nebo o skladování, smlouvy o nájmu), druhým případem je situace, kdy „z vůle vlastníka (držitele, detentora, uživatele) věci, která má být předmětem zadržovacího práva, má věřitel zajišťující svoji pohledávku volný přístup“. Ani jeden z uvedených případů však v dané situaci nenastal, neboť k získání předmětné věci do faktické dispozice žalovaného došlo, aniž by mu byla odevzdána dobrovolně, event. aniž by k ní měl žalovaný volný přístup, resp. nebyla mu odevzdána z vůle dlužníka. Žalobce dále poukázal na ustanovení § 1396 odst. 1 občanského zákoníku, podle nějž nesmí cizí věc zadržet ten, kdo se jí zmocnil neprávem, zejména zmocnil-li se jí násilně nebo lstí, a upozornil, že „hypotéza citovaného ustanovení obsahuje výpočet demonstrativní“.

Žalovaný zejména namítal, že je otázkou, „zda se jednalo o válec, který je ve vlastnictví žalobce“, že zadržovací právo uplatnil „zcela v souladu se zákonem“, neboť „jako právoplatný vlastník odebral vozidlo XY v souladu se zákonem dokonce za asistence Policie ČR“, a že pokud se v tomto vozidle nacházely nějaké předměty, pak je „nutno konstatovat, že tyto se dostaly do dispozice žalovaného náhodou, rozhodně tedy nelze tvrdit, že by se jich žalovaný zmocnil násilně nebo lstí“. Jednání žalovaného se podle jeho mínění „rozhodně nepřičilo dobrým mravům (odebíral prostřednictvím pověřené osoby svůj majetek a předmětný válec ho v té chvíli vůbec nezajímal, dokonce ani firma pověřená odebráním majetku žalovaného neměla tušení, zda předmětný válec není součástí odebíraného vozidla, leasingový nájemce na nic takového neupozorňoval, přestože byli jeho pracovníci přítomni a byli vyzváni, nechtě odeberou věci z vozidla, které nejsou jeho součástí) a ani toto jednání zjevně neodporovalo zákonu ani zjevně nenarušovalo veřejný pořádek“. O uplatnění zadržovacího práva byl dlužník (leasingový nájemce DIPOS JČ s. r. o.) písemně vyrozuměn 7. 9. 2017 a 14. 11. 2017 a tato skutečnost byla sdělena i žalobci.

Městský soud v Brně rozsudkem ze dne 27. 6. 2019 č. j. 63 C 25/2018-28 žalobu zamítl a uložil žalobci povinnost zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení 6 534 Kč k rukám advokáta Mgr. Z.M. Vycházel ze zjištění, že mezi žalobcem a společností DIPOS JČ s. r. o. byla dne 2. 6. 2016 uzavřena smlouva o úvěru podle ustanovení § 2395 občanského zákoníku, na základě které byly společnosti DIPOS JČ s. r. o. žalobcem poskytnuty finanční prostředky ke koupi předmětné věci, že k zajištění závazků z této úvěrové smlouvy byla mezi stranami dne 2. 6. 2016 uzavřena smlouva o zajišťovacím převodu vlastnického práva k movité věci a smlouva o výpůjčce podle ustanovení § 2040 a § 2193 občanského zákoníku, na základě které bylo vlastnické právo k předmětné věci převedeno na žalobce a společnosti DIPOS JČ s. r. o. bylo umožněno užívání předmětné věci, že mezi společností DIPOS JČ s. r. o. a žalovaným byla dne 11. 2. 2016 uzavřena leasingová smlouva podle ustanovení § 1746 odst. 2 občanského zákoníku, jejímž předmětem byl finanční pronájem s následnou koupí najaté věci - vozidla XY a společnost DIPOS JČ s. r. o. byla oprávněna uvedené vozidlo držet a užívat, že dne 6. 4. 2017 bylo toto vozidlo na žádost žalovaného za přítomnosti hlídky Policie České republiky odtazeno z prostoru, kde bylo zaparkováno, a předáno do dispozice žalovaného, který zjistil, že na vozidle se nachází předmětná věc, a dopisem ze dne 7. 9. 2017 a 14. 11. 2017 oznámil společnosti DIPOS JČ s. r. o., že k předmětné věci uplatňuje zadržovací právo, že dopisem ze dne 11. 12. 2017 doručeným žalovanému dne 12. 12. 2017 byl žalovaný vyzván žalobcem k vydání předmětné věci, že dne 22. 5. 2018 byl vydán rozhodčí nález, kterým byla společnosti DIPOS JČ s. r. o. uložena povinnost zaplatit žalovanému 537 037 Kč s příslušenstvím a 21 481 Kč na náhradě nákladů řízení, a že k vymožení této povinnosti byla dne 29. 10. 2018 zahájena exekuce. Soud prvního stupně vzal za prokázáno, že žalobce je na základě smlouvy o zajišťovacím převodu vlastnického práva vlastníkem předmětné věci a společnost DIPOS JČ s. r. o. „jejím oprávněným držitelem na základě smlouvy o výpůjčce“, že žalovaný v dopisech ze dne 7. 9. 2017 a 14. 11. 2017

vyrozuměl dlužníka DIPOS JČ s. r. o. podle ustanovení § 1397 odst. 1 občanského zákoníku o zadržení předmětné věci i o důvodu zadržení a jednoznačně projevil vůli ponechat si předmětnou věc do doby, než bude jeho pohledávka za společností DIPOS JČ s. r. o. uspokojena, a že tuto vůli žalovaný projevil dříve než byl žalobcem vyzván k vydání předmětné věci a než mu žalobce doložil své vlastnické právo k předmětné věci. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že zadržovací právo je „věcným právem k cizím věcem“, které „působí ve prospěch věřitele vůči každému, tedy i proti vlastníku zadržené věci, byť tento není dlužníkem věřitele“, že tedy žalovaný uplatnil zadržovací právo ve vztahu ke svému dlužníku DIPOS JČ s. r. o. „po právu“, že podle ustanovení § 1395 odst. 1 občanského zákoníku žalovanému „vzniklo k předmětné věci (kterou nezískal neprávem, násilně ani lstí) právo k věci cizí“ a že „na základě tohoto je oprávněn předmětnou věc zadržet, a proto byla žaloba zamítnuta“.

K odvolání žalobce Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 1. 7. 2020 č. j. 28 Co 236/2019-69 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalovaný je povinen vydat žalobci ručně vedený válec „ARW 65“, výrobní číslo 11270420, do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku, a uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně 16 330,14 Kč a na náhradě nákladů odvolacího řízení 14 163,67 Kč, vše k rukám advokáta Mgr. P.S. Poté, co zopakoval dokazování a co doplnil dokazování „listinami předloženými žalobcem v odvolacím řízení k upřesnění výrobního čísla ručně vedeného válce, jehož vydání se domáhá“, odvolací soud (mimo jiné) zjistil, že poté, co v průběhu měsíce dubna 2017 žalovaný pro neplacení splátek „zabavil“ za asistence Policie České republiky společnost DIPOS JČ s. r. o. vozidlo XY, r. z. XY, které bylo předmětem leasingové smlouvy č. 25953/16 uzavřené dne 11. 2. 2016 mezi žalovaným a společností DIPOS JČ s. r. o., byla společnost DIPOS JČ s. r. o. výzvou ze dne 11. 4. 2017 žalovaným vyzvána k vyzvednutí předmětné věci po prokázání skutečností, že je v jejím majetku, a že až dne 7. 9. 2017 sdělil žalovaný společnosti DIPOS JČ s. r. o., že uplatňuje zadržovací právo k válci „ARW 65“ č. 11270420, které mu bude svědčit až do úplného zaplacení dluhu z titulu neplnění leasingové smlouvy č. 25953/16 vypovězené dne 20. 3. 2017 z důvodu neplacení. Odvolací soud dospěl k závěru, že žalovanému zadržovací právo k předmětné věci uplatněné vůči společnosti DIPOS JČ s. r. o. ani vůči žalobci nevzniklo, neboť žalovanému žádný právní titul opravňující ho k tomu, aby mohl předmětnou věc zadržet, nesvědčí, když sám připouští, že do jeho dispozice se věc dostala náhodou. Odvolací soud má za to, že zadržovací právo nelze uplatnit k věci, kterou někdo má u sebe bez právního důvodu, a že pokud se předmětná věc dostala do dispozice žalovaného „náhodou“ a žalovaný ji zadržel a stále drží, nelze „náhodou“ považovat za skutečnost, na jejímž základě by mohlo žalovanému vůči žalobci oprávněně vzniknout k věci zadržovací právo. Dodal, že je nutné přihlídnout i k tomu, že žalobce u žalovaného žádný dluh v době odebrání vozidla XY, na němž se v době jeho odebrání předmětná věc nacházela, neměl, že zadržovací právo slouží k zajištění splatné pohledávky, kterou žalovaný u žalobce neměl a nemá, že předmětnou věc má u sebe neprávem, a že je proto povinen ji žalobci vydat. Žalobce na výzvu odvolacího soudu doložil, že správné výrobní číslo ručně vedeného válce „ARW 65“ je 11270420. I když v žalobě byla předmětná věc označena výrobním číslem 1270420, „nemá odvolací soud žádné pochybnosti o tom, že předmětem řízení je právě ručně vedený válec „ARW 65“, výrobní číslo 11270420“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, které „směřuje do všech výroků“. Dovolatel má za to, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu „závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena“, že „stěžejní otázkou je to, zda v rámci předcházení tzv. překvapivým rozhodnutím v případě, že odvolací soud je evidentně jiného právního názoru než nalézací soud, není namístě na tuto skutečnost upozornit účastníky řízení a dotázat se jich, zda v takovém případě hodlají doplnit svoje skutková tvrzení či právní argumentaci, a zda pokud podle § 1395 občanského zákoníku (vztahuje-li se toto ustanovení na projednávaný případ), když ten, kdo je povinen vydat cizí movitou věc, má právo ji zadržet za tím účelem, aby zajistil svou vlastní pohledávku, kterou má vůči tomu, kterému je povinen věc vydat i v

situaci, kdy se do jeho dispozice dostala movitá věc nikoliv jeho přičiněním částečně v důsledku zásahu Policie ČR spolu s jeho vlastní věcí, na kterou či do které byla věc, která má být vydána, umístěna k tomu zřejmě oprávněnou osobou, či zda se jedná o situaci postavenou na roveň té, kdy zadržovací právo nelze uplatnit k věci, kterou má někdo u sebe neprávem nebo jinému odňal svémocně či lstivě,“ a „pak také zda tím, že odvolací soud ‚suploval‘ činnost žalobce ve vztahu ke zjišťování skutečného výrobního čísla věci, která má být vydána, neporušil zásadu rovnosti účastníků“. Namítá, že tím, že odvolací soud ani náznakem neuvedl, že by byl jiného právního názoru než soud prvního stupně, fakticky zabránil žalovanému uplatnit případnou námitku vydržení (neboť od doby, kdy se věc, která má být vydána, dostala do dispozice žalovaného, až do doby, než byla dostatečně identifikována žalobcem – tedy až u odvolacího jednání – uplynula doba přesahující 3 roky, jak vyžaduje ustanovení § 1093 odst. 1 občanského zákoníku), a že se jedná „o situaci ne nepodobnou té, kterou má na mysli ustanovení § 2571 odst. 1 občanského zákoníku, dle něž dopravce má k zásilce, dokud s ní může nakládat, zástavní právo k zajištění dluhů vyplývajících ze smlouvy“, neboť leasingový nájemce v podstatě „tím způsobem ‚dopravoval‘ onen válec, který má být vydán, na stroji, který byl ve vlastnictví žalovaného“. Dovolatel má za to, že pokud by žalobce provedl opravu identifikace válce, který má být vydán, „bylo by na místě, aby s ohledem na tuto změnu bylo v rámci pravidla ‚rovnosti zbraní‘ umožněno žalovanému adekvátně reagovat tím, že mu bude poskytnuta přiměřená lhůta k vyjádření“, a žalovaný by tak měl „dost času na vznesení námitek – od toho, že válec již v dispozici nemá (vzhledem k tomu, že do 3 let od doby, kdy se mu tento dostal do dispozice, nebyl nárok na vydání uplatněn u soudu, přistoupil žalovaný k jeho prodeji – stále platí to, že po celou dobu bylo žalováno vydání úplně jiného válce, než žalovaný měl ve své dispozici), čemuž by předcházely námitky ohledně vydržení, případně analogického uplatnění zástavního práva k zásilce“. Za „zcela nepřezkoumatelné“ dovolatel označil závěry odvolacího soudu, že je nutno přihlídnout mimo jiné k tomu, že žalobce u žalovaného žádný dluh v době odebrání vozidla XY neměl, že zadržovací právo slouží k zajištění splatné pohledávky, kterou žalovaný u žalobce neměl a nemá, že předmětnou věc má u sebe neprávem, a že je proto povinen ji žalobci vydat. Podle názoru dovolatele „není jasné, na základě čeho dospěl odvolací soud k názoru, že by měl mít žalovaný pohledávku za žalobcem, respektive že by mohl zadržovací právo uplatňovat pouze ve vztahu k pohledávce, kterou by měl mít za žalobcem“. Žalovaný doložil, že má „řádné“ a splatné pohledávky za osobou, které žalobce dal předmětnou věc do užívání; proč by tedy nemohlo být uplatňováno zadržovací právo k pohledávkám vůči této osobě, nelze z rozhodnutí odvolacího soudu zjistit. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalobce navrhl, aby dovolací soud dovolání žalovaného odmítl jako nepřijatelné, případně zamítl. Žalobce je přesvědčen, že odvolací soud ve věci „rozhodl správně a v souladu s právními předpisy i konstantní judikaturou Nejvyššího soudu i Ústavního soudu“ a že otázky uvedené žalovaným v dovolání jsou buď otázkami, které již byly v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu (případně Ústavního soudu) řešeny, či pouze „účelově formulovanými otázkami, které mají zřejmě navodit dojem, že odvolací soud při svém rozhodování pochybil“. To však žalobce „odmítá“.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací [§ 10a zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“)] po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe

dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

Nejvyšší soud dovolání žalovaného proti rozsudku odvolacího soudu ve výrocích o náhradě nákladů řízení podle ustanovení § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl, neboť dovolání podle § 237 o. s. ř. není přípustné proti rozhodnutím v části týkající se výroku o nákladech řízení [§ 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.].

Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci (mimo jiné) zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu – jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. – nepodléhá), že žalobce je vlastníkem ručně vedeného válce „ARW 65“ výrobní číslo 11270420, na jehož pořízení poskytl společnosti DIPOS JČ s. r. o. úvěr ve výši 210 000 Kč, že úvěrové prostředky žalobce poukázal na účet prodávajícího, a to společnosti KOHÚT A SPOL. spol. s r. o., že k zajištění závazků z úvěrové smlouvy č. 9167100027 žalobce uzavřel se společností DIPOS JČ s. r. o. smlouvu o zajišťovacím převodu vlastnického práva a smlouvu o výpůjčce ze dne 2. 6. 2016, podle nichž společnost DIPOS JČ s. r. o. převedla na žalobce vlastnické právo k předmětu zajištění – stavební stroj „ARW 65“, ručně vedený válec, které žalobce přijal s tím, že je nabyt účinností této smlouvy, a současně přenechal společnosti DIPOS JČ s. r. o. předmět zajištění do bezplatného užívání s účinností od nabytí vlastnického práva k předmětu zajištění. Úvěrová smlouva uzavřená mezi žalobcem a společností DIPOS JČ s. r. o. byla ukončena výpovědí, neboť úvěr poskytnutý této společnosti nebyl řádně splácen. V průběhu měsíce dubna 2017 žalovaný pro neplacení splátek „zabavil“ za asistence Policie České republiky společnosti DIPOS JČ s. r. o. vozidlo XY, r. z. XY, které bylo předmětem leasingové smlouvy č. 25953/16 uzavřené dne 11. 2. 2016 mezi žalovaným a společností DIPOS JČ s. r. o. Po prohlídce vozidla bylo zjištěno, že se na něm nachází válec, který pravděpodobně není součástí předmětu, a společnost DIPOS JČ s. r. o. byla výzvou ze dne 11. 4. 2017 vyzvána k jeho vyzvednutí po prokázání skutečností, že je v jejím majetku. Dne 7. 9. 2017 sdělil žalovaný společnosti DIPOS JČ s. r. o., že uplatňuje zadržovací právo k válci „ARW 65“ č. 11270420, které mu bude svědčit až do úplného zaplacení dluhu z titulu neplnění leasingové smlouvy č. 25953/16 vypovězené dne 20. 3. 2017 z důvodu neplacení.

Za tohoto skutkového stavu závisí napadený rozsudek odvolacího soudu (mimo jiné) na vyřešení otázky hmotného práva, kdy má věřitel u sebe cizí movitou věc neprávem ve smyslu ustanovení § 1396 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. z.“). Protože tato právní otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena, je dovolání proti rozsudku odvolacího soudu ve věci samé podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání žalovaného není opodstatněné.

Podle ustanovení § 1395 odst. 1 o. z. kdo má povinnost vydat cizí movitou věc, kterou má u sebe, může ji ze své vůle zadržet k zajištění splatného dluhu osoby, jíž by jinak měl věc vydat.

Podle ustanovení § 1395 odst. 2 o. z. zajistit zadržovacím právem lze i nesplatný dluh,

a) nezajistí-li dlužník dluh jinak, ač jej podle smlouvy nebo podle zákona zajistit měl,

b) prohlásí-li dlužník, že dluh nesplní, nebo

c) stane-li se jinak zřejmým, že dlužník dluh nesplní následkem okolnosti, která u něho nastala a která věřiteli nebyla ani nemohla být známa při vzniku dluhu.

Podle ustanovení § 1396 odst. 1 o. z. zadržet cizí věc nesmí ten, kdo ji má u sebe neprávem, zejména zmocnil-li se jí násilně nebo lstí.

Podle ustanovení § 1396 odst. 2 o. z. zadržet cizí věc nesmí ani ten, komu bylo uloženo, aby s ní naložil způsobem neslučitelným s výkonem zadržovacího práva; to neplatí, měl-li věc u sebe v době zahájení insolvenčního řízení, ve kterém se řeší úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka.

Podle ustanovení § 1397 odst. 1 o. z. kdo zadržel cizí věc, vyrozumí dlužníka o jejím zadržení a jeho důvodu. Má-li věřitel věc u sebe na základě smlouvy uzavřené v písemné formě, vyžaduje i vyrozumění písemnou formou.

Věřiteli, který zajistil svou pohledávku zadržovacím právem, náleží z výtěžku zpeněžení zadržené věci přednostní uspokojení před jiným věřitelem, a to i věřitelem zástavním; pro zpeněžení zadržené věci věřitelem platí obdobně § 1359 o. z. (srov. § 1398 o. z.).

Zadržovací právo zaniká, zanikne-li zajištěný dluh nebo zanikne-li zadržená věc, vzdá-li se věřitel zadržovacího práva jednostranně či ujednáním s vlastníkem zadržené věci, dostane-li se věc trvale z moci věřitele nebo dá-li se věřiteli dostatečná jistota (srov. § 1399 o. z.).

Zadržovací právo je - jak vyplývá též ze zařazení jeho právní úpravy do části třetí, hlavy II, dílu 5 občanského zákoníku - věcným právem, charakterizovaným jako „právo k cizí věci“, které (jakožto absolutní majetkové právo) působí ve prospěch oprávněné osoby (věřitele) vůči každému (srov. ustanovení § 976 o. z.). Zadržovací právo věřiteli umožňuje, aby si ponechal cizí movitou věc, kterou by jinak měl vydat dlužníkovi, a aby dosáhl uspokojení své pohledávky z výtěžku prodeje nebo jiného zpeněžení zadržené věci, nesplní-li dlužník ani dodatečně svůj dluh.

Zadržovací právo má v první řadě funkci zajišťovací. Projevuje se zejména v tom, že zabezpečuje splatný dluh dlužníka nebo, v případech výslovně uvedených v zákoně, i dosud nesplatný dluh od okamžiku svého vzniku a že svou podstatou (ponecháním zadržené věci u věřitele) vede (motivuje) dlužníka k tomu, aby svůj dluh dobrovolně splnil alespoň dodatečně, a věřiteli poskytuje jistotu, že se bude moci uspokojit z výtěžku prodeje nebo jiného zpeněžení zadržené věci, jestliže dlužník ani dodatečně svůj dluh dobrovolně nesplní. Vedle toho však zadržovací právo plní i funkci uhrazovací. Nesplní-li dlužník svou povinnost ani dodatečně, může se věřitel uspokojit ze zadržené věci, aniž by musel spoléhat na to, že se domůže úhrady z majetku (z jiného majetku) dlužníka (srov. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2017 sp. zn. 21 Cdo 4172/2016, uveřejněného pod č. 88 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2018).

Věřitel však může zadržet cizí movitou věc - jak vyplývá z ustanovení § 1396 odst. 1 o. z. (a contrario) - jen tehdy, má-li ji u sebe „právem“, tedy (řečeno jinak) má-li ji ve své detenci, kterou získal na základě smlouvy nebo jiného právního důvodu, tj. v oprávněné detenci (srov. ve vztahu k obdobné právní úpravě zadržovacího práva v předchozím občanském zákoníku například odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2006 sp. zn. 21 Cdo 2265/2005, který byl uveřejněn pod č. 96 v časopise Soudní judikatura, roč. 2007, rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 2011 sp. zn. 21 Cdo 493/2009, který byl uveřejněn pod č. 151 v časopise Soudní judikatura, roč. 2011, nebo rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2007 sp. zn. 21 Cdo 975/2006). Předpokladem pro to, aby věřitel měl věc, kterou hodlá zadržet, u sebe právem, je existence právního vztahu mezi věřitelem a dlužníkem, na jehož základě se věc dostala do moci věřitele (shodně v odborné literatuře Spáčil, J. a kol. Věcná práva: Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 227).

Ustanovení § 1396 odst. 1 o. z. sice za slovem „zejména“ obsahuje výčet dvou (extrémních) případů, v nichž je uplatnění zadržovacího práva vyloučeno proto, že má věřitel u sebe věc „neprávem“, a to

zmocnil-li se věřitel cizí movité věci násilně nebo zmocnil-li se jí lstí. Jedná se však (jak vyplývá ze zákonodárcem zvoleného výrazu „zejména“) pouze o demonstrativní výčet, v němž jsou explicitně zmíněny (zdůrazněny) dva extrémní případy vylučující uplatnění zadržovacího práva věřitelem a z něhož nelze dovozovat, že by násilí, lest, nebo jiná obdobná (extrémní) situace byla nutnou podmínkou pro to, aby mohl být učiněn závěr, že věřitel má u sebe věc „neprávem“ ve smyslu ustanovení § 1396 odst. 1 o. z., a že ji proto nesmí zadržet. Z toho plyne, že věřitel nesmí zadržet cizí movitou věc nejen tehdy, zmocnil-li se jí násilně nebo lstí (anebo jiným obdobně extrémním způsobem), ale ani tehdy, má-li ji u sebe jinak „neprávem“ [tj. protiprávně nebo bez právního důvodu (shodně v odborné literatuře Fiala, J., § 1396. In: Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek III. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014)].

Dovodil-li tedy v projednávané věci odvolací soud, že „žalovanému zadržovací právo k předmětné věci uplatněné vůči společnosti DIPOS JČ s. r. o. ani vůči žalobci nevzniklo, neboť žalovanému žádný právní titul opravňující ho k tomu, aby mohl předmětnou věc zadržet, nesvědčí“, a že zadržovací právo nelze uplatnit k věci, kterou někdo má u sebe bez právního důvodu, a dospěl-li k závěru, že žalovaný má předmětnou věc u sebe neprávem, a že je proto povinen ji žalobci vydat, je jeho rozsudek (který je na těchto jeho právních závěrech založen) správný.

Věcnou správnost dovoláním napadeného rozsudku odvolacího soudu nejsou způsobilé zpochybnit ani námítky dovolatele, že závěry odvolacího soudu [vyslovené nad rámec výše uvedených (nosných) důvodů jeho rozhodnutí], že je nutno přihlídnout mimo jiné k tomu, že žalobce u žalovaného žádný dluh v době odebrání vozidla XY neměl, a že zadržovací právo slouží k zajištění splatné pohledávky, kterou žalovaný u žalobce neměl a nemá, jsou „zcela nepřezkoumatelné“, že „není jasné, na základě čeho dospěl odvolací soud k názoru, že by měl mít žalovaný pohledávku za žalobcem, respektive že by mohl zadržovací právo uplatňovat pouze ve vztahu k pohledávce, kterou by měl mít za žalobcem“, že žalovaný doložil, že má „řádné“ a splatné pohledávky za osobou, které žalobce dal předmětnou věc do užívání, a že z rozhodnutí odvolacího soudu „nelze zjistit“, proč by nemohlo být uplatňováno zadržovací právo k pohledávkám vůči této osobě. Pro rozhodnutí v projednávané věci - vzhledem k tomu, že odvolací soud správně uzavřel, že žalovaný má (měl) u sebe předmětnou věc neprávem, a že ji tedy již z tohoto důvodu nesměl zadržet - totiž není významné (určující), vůči které osobě měl žalovaný pohledávku, kterou měl v úmyslu zajistit zadržovacím právem k předmětné věci (a tedy ani vyřešení dovolatelem předestřené otázky, zda by mohlo být uplatňováno zadržovací právo k zajištění pohledávky žalovaného vůči osobě, které žalobce dal předmětnou věc do užívání), neboť zjištění odvolacího soudu, že žalovaný má u sebe předmětnou věc neprávem, již samo o sobě postačuje k tomu, aby mohl být učiněn závěr, že žalovaný v projednávané věci předmětnou věc zadržet nesměl. Dovolací soud se proto uvedenými námítkami dovolatele dále nezabýval.

Namítá-li dovolatel, že rozhodnutí odvolacího soudu bylo „překvapivé“ a že tím, že odvolací soud „ani náznakem neuvedl, že by byl jiného právního názoru než soud 1. stupně, fakticky zabránil žalovanému uplatnit případnou námitku vydržení“, pak přehlíží, že rozhodnutí soudu může být pro účastníka překvapivé a nepředvídatelné jen tehdy, kdyby soud při svém rozhodování přihlížel k něčemu jinému, než co bylo tvrzeno nebo jinak vyšlo najevo za řízení před soudem prvního stupně nebo co za odvolacího řízení uplatnili účastníci, tedy, jinak řečeno, jen kdyby vzal v úvahu něco jiného, než co je známo také účastníkům řízení. Zákon (žádné ustanovení zákona) soudu neukládá, aby sdělil účastníkům svůj názor, jak věc hodlá rozhodnout, aby s nimi svůj zamýšlený názor (předem) konzultoval nebo aby jim umožnil uplatnit něco jiného pro případ, že by se ukázalo, že jejich dosavadní tvrzení nemohou vést k pro ně úspěšnému výsledku sporu (srov. například odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2010 sp. zn. 21 Cdo 1037/2009 nebo rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 15. 1. 2016 sp. zn. 21 Cdo 476/2015, který byl uveřejněn pod č. 136 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2017). O takový případ, kdy lze rozhodnutí soudu považovat (pro účastníka) za překvapivé, se však v projednávané věci - jak je zřejmé z obsahu spisu -

nejedná.

Opodstatněné nejsou ani námitky dovolatele související s upřesněním výrobního čísla předmětné věci žalobcem, neboť – jak správně dovodil odvolací soud – v uvedené věci (i s ohledem na skutková tvrzení žalobce obsažená v žalobě) nebylo pochyb o tom, vydání kterého ručně vedeného válce se žalobce domáhal (tedy že se jedná právě o ručně vedený válec “ARW 65”, který se nacházel ve vozidle XY, r. z. XY, „zabaveném“ žalovaným v dubnu 2017), a jednalo se tak pouze o odstranění zjevné chyby (nesprávnosti) v označení jeho výrobního čísla.

Dovolací soud nesouhlasí ani s názorem dovolatele, že se „v neposlední řadě“ jedná o situaci „ne nepodobnou té, kterou má na mysli ustanovení § 2571 odst. 1 občanského zákoníku, dle něž dopravce má k zásilce, dokud s ní může nakládat, zástavní právo k zajištění dluhů vyplývajících ze smlouvy“, neboť „v podstatě totiž leasingový nájemce tím způsobem ‚dopravoval‘ onen válec, který má být vydán, na stroji, který byl ve vlastnictví žalovaného“. Předpokladem vzniku zástavního práva dopravce k zásilce podle ustanovení § 2571 odst. 1 o. z. je totiž uzavření smlouvy o přepravě věci. V projednávané věci však žalovaný zcela jistě nebyl dopravcem zásilky, který by přepravoval věc jako zásilku na základě smlouvy o přepravě věci podle ustanovení § 2555 o. z. Aplikace ustanovení § 2571 odst. 1 o. z. proto v projednávané věci nepřichází v úvahu a není zde ani prostor (důvod) uchýlovat se k jeho použití pomocí analogie.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je správný. Protože nebylo zjištěno, že by byl postížen některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou řízení, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání žalovaného proti rozsudku odvolacího soudu ve výroku o věci samé podle ustanovení § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Bezplatná obhajoba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Omezení vlastnického práva veřejným prostranstvím a bezdůvodné obohacení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Opomenuté vyjádření účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Služební poměr](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určitost sankcionované povinnosti](#)
- [Pohledávka](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Dražba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Insolvenční řízení a náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)